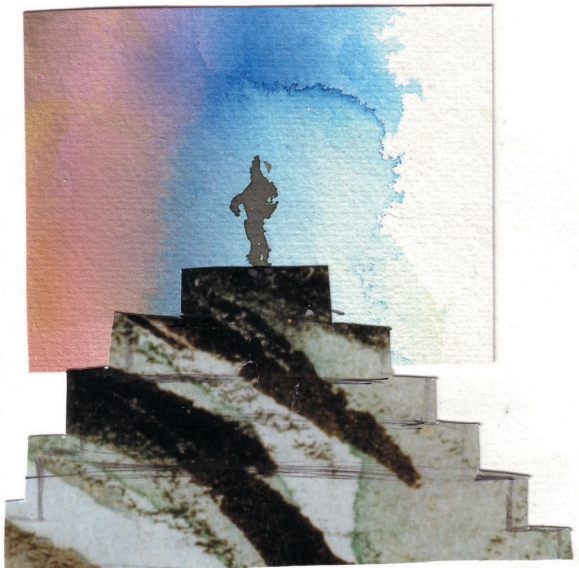

ELSA

SLUTET • *Frågor & Litteratur*

Frågor om ELSA

...om akutmottagningen och vårdcentralen

- > VARFÖR ställer läkaren på akutmottagningen inga frågor till Elsa?
- > HUR hade fortsättningen på Elsas väg genom vården blivit om han hade gjort det?
- > FINNS det andra yrkesgrupper som kan ha påverkat hur Elsas besök på akutmottagningen blev? I så fall vilka och på vilket sätt?
- > HUR borde det ideala besöket på akuten ha sett ut?
- > HUR fungerar samordningen mellan sjukhuset och vårdcentralen?
- > HUR hade uppföljningen från vårdcentralen sett ut om Elsa inte fått en propp? Om hon "bara" hade ramlat och vrickat foten till exempel?
- > HUR kommer det sig att Elsa själv inte vill "komma ihåg" sin tidigare cancersjukdom?
- > HUR kommer det sig att flera distriktsläkare i rad inte läser i hennes journal?
Ge exempel på en exemplarisk konsultation på vårdcentralen och hur en sådan säkerställs.
- > HUR hade ett bra första besök sett ut? Vad hade kunnat göras bättre?
- > VAD hade behövts för att Elsa skulle komma sig för att berätta om alla sina symtom?
- > HUR kommer det sig att de första läkarna Elsa träffar inte är särskilt intresserade av hennes historia?

Frågor om ELSA

...om vårdens kommunikation

> BORDE Elsa själv ha agerat annorlunda under besöken? Hur i så fall?

> VAD kan man från vårdens sida göra med patienter som inte "vill vara till besvär"?

> HUR hade fortsättningen sett ut för Elsa om de första husläkarna hade "fångat upp" henne – lyssnat bättre?

> VAD har andra yrkesgrupper för funktion och ansvar vid Elsas besök?

Är all kommunikation läkarens ansvar?

> VARFÖR reagerar ingen i vården på Elsas viktnedgång i ett tidigare skede?

> VILKEN information borde Elsa ha fått i samband med de undersökningar (ultraljudet av levern, tarmröntgen etc) som beställdes av doktor nummer tre?

Varför förstår inte Elsa vad de letar efter?

Var det rätt att erbjuda henne två nya cytostatikakurer?

> VARFÖR tar hon inte upp frågan om sin ständiga smärta – eller den enorma tröttheten – med någon?

> VARFÖR vågar hon inte be om starkare värktabletter?

I vilket skede borde en smärtanalys ha gjorts?

> VARFÖR frågar ingen doktor om vilka mediciner Elsa har fått utskrivna tidigare? Och om hon tar dem allihop?

Frågor om ELSA

...om vårdplaneringen och hemtjänsten

- > HUR ser Elsas vårdplanering ut?
- > HUR fungerar samarbetet mellan vårdcentralen och hemtjänsten?
Vad är det som inte fungerar? Vad fattas?
Hur skulle ett idealiskt samarbete se ut?
Vems ansvar är det att utveckla ett sådant samarbete?
- > VEMS ansvar är det att Elsa får tillräckligt många timmars hemtjänst i veckan?
- > VEMS ansvar är det att hon inte får någon hjälp på helgerna??
- > HAR primärvården eller hemtjänsten något ansvar för Mauritz?
Hur borde frågan om Mauritz hanteras av respektive organisation?
Hur ser reglerna ut för att hantera husdjur?
Hur gör ni?
- > VILKA alternativ finns det till meningen "Det finns inget mer att göra"?
- > VARFÖR erbjuds Elsa aldrig ett så kallat brytpunkts-samtal?
När, hur och med vem borde det i så fall ett sådant ha genomförts?
- > PÅ VILKET SÄTT hade Elsa kunnat få hjälp med sin ångest och sina existentiella frågeställningar?
Vem i vårdapparaten har ansvar för sådana frågor?
Hur borde till exempel distrikts-sköterskan ha agerat?
När (och vem) ska erbjudas samtal med präst och/eller kurator?
- > VILKA krav kan man ställa på närstående?
Hur har döttrarna Karin och Helena skött sin uppgift?
Borde de ha gjort mer för sin mamma? I så fall vad?

> HUR borde Elsas mathållning skötas?

Finns det något alternativ till matlådorna?

Vem har ansvar för att "slå larm" om hon aldrig äter upp den mat som beställts åt henne? Och att hon börjar bli lite förvirrad?

> NÄR pratar hemtjänstpersonalen och personalen från vårdcentralen med varandra?

Hur kan Elsa fås att förstå vem som gör vad i hennes hem?

Vem "ser" Elsa under den långa och svåra tiden fram till slutet?

> HAR Elsa fått all den service och hjälp/hjälpmedel hon behöver? Vad kunde ha gjorts bättre?

> VARFÖR är det egentligen ingen som frågar vad Elsa själv vill? Var hon vill bo och vilken vård/hjälp hon skulle vilja ha?

Varför vill hon först inte flytta till ett äldreboende?

> HUR hade Elsas slutberättelse sett ut om hon fått plats på ett äldreboende?

> VAD är livskvalitet för Elsa under loppet av hennes sjukdomsperiod?

> VILKA roller har andra professioner som finns runt vården av Elsa?

> HUR har frågan om näringsdropp skötts? Var det till exempel rätt av doktorn att ge efter för döttrarnas krav och sätta in ett så kallat "anhörigdropp"?

Hur bör denna fråga hanteras?

> VAD är den främsta orsaken till att Elsa mot slutet skickas hem utan att någon från sjukhuset meddelar vårdcentralen eller hemtjänsten?

Hur kan sådant förhindras? Vem bär ansvaret?

> VAR det rätt att tillmötesgå döttrarnas krav och i slutskedet flytta Elsa till en annan stad, ett annat sjukhus?

Hur kommer det sig att ingen informerade döttrarna om hennes dåliga tillstånd tidigare?

> VILKA roller har olika professioner (t ex sjuksköterskor, undersköterskor) för att förebygga symtom och lidande för Elsa i olika skeden av hennes sjukdom? Konkretisera och ge exempel.

Frågor om ELSA

...om Rättigheter för den döende människan

> Koppla ihop Elsas berättelse med "Rättigheter för den döende människan". Hur har Elsa behandlats i enlighet med de 16 punkterna?

> JAG HAR RÄTT...

... att bli behandlad som en levande människa fram till min död

... att upprätthålla hoppet oavsett om målet för detta förändrar sig

... till vård och omsorg från dem som upprätthåller mitt hopp även om det förändrar sig

... att ge uttryck för mina känslor om min förestående död på mitt eget sätt

... att delta i avgöranden som gäller min egen vård

... att förvänta fortsatt medicinsk behandling och vård även om målet inte längre är bot utan välbefinnande

... att inte dö ensam

... att vara fri från smärta

... att få ärliga svar på mina frågor

... att inte bli förd bakom ljuset

... att få hjälp av och för min familj att acceptera min död

... att få dö i frid och med värdighet

... att behålla min individualitet och inte fördömas för mina avgöranden om de går emot andras uppfattningar

... att samtala om och ge uttryck åt mina religiösa och/eller andliga upplevelser oavsett vad de betyder för andra

... att förvänta att den mänskliga kroppens okränkbarhet respekteras efter döden

... att bli vårdad av omsorgsfulla, medkännande, kunniga människor som försöker förstå mina behov och som upplever det givande att hjälpa mig till att möta min död.

– *Rättigheter för den döende människan är hämtade ur PALLIATIV MEDICIN, Liber 2005, kapitel 8: Om konsten att dö – etiska aspekter, Daniel Brattgård.*

> KONKRETISERA hur Elsas vård ska vara för att en god vård enligt den döendes rättigheter ska tillgodoses.

> HUR ser ansvarsfrågan ut när det gäller Elsas vård?

> VILKEN samordning mellan olika vårdnadshavare skulle förbättra vården av Elsa?

> KUNSKAP – vilken betydelse har det om personalen har kunskap i palliativ vård? T ex vilka fysiska tecken som varslar om döden? Smärtbehandling? Biverkningar till morfin etc.

> NÅGONSTANS i vårdkedjan finns du och din verksamhet – vilket är ditt ansvar för Elsa?

Exempel på böcker om palliativ vård på svenska

- DET SISTA KAPITLET – ett samtalsmaterial för dig som vårdar svårt sjuka och döende
Andersson Margareta, Sjöling Lisbeth
Inspira Förlag, 2002
- DÖDEN OCH DÖENDET – etiska, existentiella och psykologiska aspekter
Arlebrink Jan
Studentlitteratur 1999
- PALLIATIV MEDICIN
Beck-Friis Barbro, Strang Peter
Liber 2005
- MODET ATT INGENTING GÖRA
Björklund Lars
Libris 2003
- TVÄRKULTURELL VÅRD I LIVETS SLUTSKEDE
DeMarinis Valerie
Studentlitteratur 1998
- REKOMMENDATION REC (2003) 24 av medlemsstaternas ministerkommitté till medlemsstaterna om organisation av palliativ vård
Europarådets rekommendationer för palliativ vård
Stockholms Sjukhem, 2004
- DET PROFESSIONELLA SAMTALET – om samspel och kommunikation i omvårdnadsprocessen
Faulkner Ann
Liber 1998
- NÄRA DÖDEN NÄRA LIVET – en bok om mod och livsvilja
Falk Kathy
Wahlström och Widstrand 1999
- PALLIATIV VÅRD
Fridegren Inger, Lyckander Susanne
Liber 2001
- HUR MAN MÖTER MÄNNISKOR I SORG
Fyrh Gurli
Natur och Kultur 2003
- ETISKA DILEMMAN I SJUKVÅRDEN – hur skulle du ha gjort
Jansson Anna, Blom Agneta, Forslind Elisabeth
Gothia 2005
- PALLIATIV BEHANDLING OCH VÅRD
Kaasa Stein
Studentlitteratur 2001
- DÖDEN ANGÅR OSS ALLA. Värdig vård vid livets slut, slutbetänkande
Kommittén om vård i livets slutskede
Fritztes 2001
- DEN UTMÄTTA TIDEN – Palliativ medicin i modern sjukvård
Läkardagarna i Örebro
Gothia nr 73, 2003
- TRADITIONELLT, MODERNT OCH POSTMODERNT KRING DÖDEN
Magnusson Jan
Studentlitteratur 2000, finns att köpa som e-bok sedan 2005 på: <http://www.btj.se/btjcgi/ebook/ewbook.cgi?BNr=4715354>

- ATT FÖLJA MED TILL SLUTET
– om att vaka vid en dödsbädd
von Otter Birgitta
Liber 1996
- DEN KREATIVA ILLUSIONEN
– om cancersjukdom och anhöriga
– om utsatthet och bemötande
Salander Pär
Studentlitteratur 2003
- GOD PALLIATIV VÅRD
– etiska och filosofiska aspekter
Sandman Lars, Woods Simon (red)
Studentlitteratur 2003
- GOD VÅRD I LIVETS SLUT
– En kunskapsöversikt om vård och omsorg och äldre
Socialstyrelsen 2004
- LIVET PÅGÅR – om vård av döende
Ternstedt Britt-Marie
Vårdförbundet 1998
- PALLIATIV VÅRD
Twycross Robert
Studentlitteratur 1998
- ATT FÅ HJÄLP ATT DÖ
– synsätt, erfarenheter, kritiska frågor
Westrin Claes-Göran, Nilstun Tore (red)
Studentlitteratur 2005
- LINDRANDE VÅRD
– Vård i livets slutskede
Widell Margareta
Bonniers 2003
- LINDRAT LIDANDE
– Att vara i en fristad, berättelser från palliativ vård
Öhlén Joakim
Nya Doxa 2001

Berättelser och skönlitteratur om palliativ vård

- SLUTORD
Delblanc Sven
Bonniers 1991
- RO UTAN ÅROR
Lindquist Ulla-Carin
Norstedts 2004
- HEJ DÅ, ALLIHOPA
Palmkvist Conny
Forum 2005
- DU ÄR HOS MIG ÄNDÅ
Sjökvist Suzanne (red)
Wahlström och Widstrand 2005
- I TAKET LYSER STJÄRNORNA
Thydell Johanna
Natur och Kultur 2004
- NÅD
Ullman Liv
Norstedts 2003
- ATT FÖRLORA EN ANHÖRIG I HJÄRNTUMÖR
Van der Valk Heli (red) 2005
Beställs gratis på www.termodal.nu